

PRŮBĚH AKTUALIZACE ÚSES A IS ÚSES

*Mgr. Jana ŠMÍDOVÁ¹, Mgr. Jaromír KOSEJK¹, Ing. Michael HOŠEK¹,
Mgr. Pavla KŮSOVÁ²*

¹Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Nuselská 39, 140 00 Praha 4,

²Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10

*jana.smidova@nature.cz, jaromir.kosejk@nature.cz, michael.hosek@nature.cz,
pavla.kusova@mzp.cz*

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) zajišťuje aktualizaci vymezení skladebných částí územního systému ekologické stability (ÚSES). Tato aktualizace probíhá v několika etapách, přičemž první byla aktualizace nadregionálních biocenter (NR BC) a směrového vedení os nadregionálních biokoridorů (NR BK) na území celé České republiky (ČR). V současné době je připraven projekt pro další etapu aktualizace ÚSES včetně zpracování aktuální metodiky vymezování ÚSES a podána žádost na jeho realizaci do Operačního programu Životní prostředí (OPŽP). Součástí tohoto projektu je revize a upřesnění plošného vymezení NR BK do skladebných částí bez ochranné zóny NR BK. Dále má projekt zajistit kompletní revizi lokálního (L) a regionálního (R) ÚSES na území chráněných krajinných oblastí (CHKO), kde dojde k přepracování a aktualizaci nevyhovujících či zastaralých plánů ÚSES (zhruba 40 % území CHKO) a ke sjednocení všech plánů L a R ÚSES na území CHKO. Aktualizací získaná data budou zpřístupněna jako koncepční vrstva v připravovaném informačním systému (IS) ÚSES, který bude sloužit ke shromažďování, správě a zobrazování dat všech úrovní ÚSES za celé území ČR. Uvedenými aktivitami vznikne jednotný, kvalitní a aktuální podklad pro rozhodování o daném území, pro ZÚR, ÚPO či pozemkové úpravy, a k realizaci nefunkčních skladebných částí ÚSES a posílení funkčnosti částečně funkčních skladebných částí ÚSES, který nebude nutné po zapracování do územně plánovací dokumentace (ÚPD) již dále upravovat a bude se pouze aktualizovat na základě vývoje území.

Aktualizace NR ÚSES – první etapa

V letech 2009–2010 zajišťovala AOPK ČR na základě pověření Ministerstva životního prostředí (MŽP) aktualizaci vymezení NR BC a směrového vedení os NR BK, kterou na základě výběrového řízení zpracovávala firma Ekotoxa s.r.o. s výrazným využitím subdodavatelů – autorizovaných projektantů ÚSES. Jako problematická se ukázala **rozdílná kvalita a nejednotnost vstupních údajů stávajícího vymezení NR ÚSES** v různých ÚPD a územně technickém podkladu (ÚTP). Vymezení NR ÚSES v krajských ÚPD – zásady územního rozvoje (ZÚR), územní plány velkých územních celků (VÚC), se na území jednotlivých krajů velmi výrazně liší, největší rozdíly jsou však v územních plánech obcí (ÚPO). NR ÚSES je doposud v různých částech ČR zpracován v odlišné kvalitě a podle odlišných metodických postupů. Často však dochází také k velmi rozdílnému vymezení jednotlivých skladebných částí NR ÚSES v různých podkladech v rámci jednoho územního celku, kdy je NR ÚSES vymezen v daném území odlišně v ÚTP, VÚC, ZÚR, ÚPO či jako výstup z pozemkových úprav. **Aktualizace NR ÚSES, kterou zajišťuje AOPK ČR, by měla tyto odlišnosti do budoucna odstranit.** Výstupy první etapy aktualizace NR ÚSES byly v několika kolech prezentovány, připomínkovány a upravovány, a to na regionálních pracovištích AOPK ČR – správách CHKO a krajských

střediscích, na Ředitelství AOPK ČR, MŽP, a nakonec byly projednány i s krajskými úřady (KÚ) .

Jednání s krajskými úřady

AOPK ČR zaslala na základě dohody s MŽP návrh aktualizovaného vymezení NR ÚSES k připomínkám na všechny KÚ, a to vždy jak na odbory životního prostředí, tak i na odbory územního plánování. Na základě obdržených připomínek proběhly následně na většině KÚ, za účasti pracovníků regionálních pracovišť a Ředitelství AOPK ČR, MŽP, autorizovaných projektantů zhotovitele, případně i dalších osob, **schůzky k vypořádání připomínek a k případné úpravě navrženého vymezení**. Na jednáních byl sledován zejména soulad aktualizovaného vymezení se ZÚR, odlišnosti byly vysvětlovány a projednávány. V některých případech (KÚ Plzeňského a Jihočeského kraje) schůzky nebyly nutné, neboť připomínky byly pouze drobné a vymezení bylo KÚ akceptováno. Velmi vstřícný a konstruktivní byl postoj KÚ Libereckého kraje, který po projednání předložených materiálů a jejich následné drobné konsensuální úpravě, zařadil aktualizovanou vrstvu NR ÚSES do právě probíhajícího zpracování návrhu ZÚR.. Také na většině dalších KÚ probíhala jednání věcně a konstruktivně. Na několika KÚ však dohoda na finální podobě vymezení prozatím dosažena nebyla. V těchto případech se bude hledat shoda až při aktualizaci ZÚR.

Z převážně velmi přínosných jednání na KÚ vyplynula řada poznatků. Překvapující je značně rozdílný přístup jednotlivých KÚ k plánování a vymezení ÚSES v ÚPD, kdy se KÚ někdy liší nejen od názorů prezentovaných MŽP, ale i Ministerstva pro místní rozvoj (MMR). Jako příklad odlišného přístupu KÚ lze uvést otázku existence stávajících sportovních areálů v NR BC (sjezdové tratě, golfová hřiště apod.). Některý KÚ toto funkční využití území v NR BC akceptoval, další výslovně požadoval zachování lyžařského areálu v NR BC z důvodu zajištění odpovídající ochrany lokality a jiný striktně jakákoliv sportoviště v NR BC odmítal. V rámci sjednocení přístupu v rámci celé České republiky byly po diskusích s pracovníky dotčených ministerstev nakonec sportovní areály v NR BC ponechávány (pokud neexistoval další důvod k jejich vyjmutí). Přesto že se odlišný přístup projevoval i k přístupu k předloženým materiálům, lze jednoznačně všechny schůzky hodnotit **pozitivně**, na řadě jednání se rozvinula zajímavá diskuse a i v případech, kde prozatím nebyla nad finálním vymezení nalezena shoda, byly v diskusích představeny názory jednotlivých stran, jako základ budoucí věříme bližší spolupráce. Za samozřejmost považujeme **intenzivní spolupráci s KÚ také při revizi NR BK (i R, popř. L ÚSES v CHKO)**, a to již v průběhu prací na revidovaném a aktualizovaném vymezení skladebných částí ÚSES.

Zpracování nových NR BC

V rámci první etapy aktualizace NR ÚSES bylo zpracováno všech **124 NR BC** vymezených v ÚTP. Oproti tomuto stavu jsou vymezena v jednotlivých ZÚR 4 „nová“ NR BC. Jedná se o tato NR BC: Doupovský hřbet v Karlovarském kraji, Rychlebské hory – Račí údolí v Olomouckém kraji, Sovinec v Moravskoslezském a Olomouckém kraji a Smrčina v Jihočeském kraji. V rámci dokončení aktualizace NR BC a sjednocení vymezení NR BC zajišťuje v současné době AOPK ČR po dohodě s MŽP revizi a upřesnění těchto NR BC s výjimkou NR BC Smrčina, která je již kvalitně zpracována. Tato NR BC budou zpracována do konce letošního roku.

Aktualizací chybějících skladebných částí ÚSES dojde k vytvoření kompletního podrobného koncepčního vymezení NR BK pro celé území České republiky.

Nový projekt aktualizace ÚSES

V rámci pokračování aktualizace ÚSES připravila AOPK ČR ve spolupráci s MŽP projekt do 27. výzvy OPŽP, prioritní osy 6, Zlepšování stavu přírody a krajiny, oblast podpory 6. 3. – Obnova krajinných struktur „**Aktualizace prvků ÚSES**“ (ne zcela přesný termín „prvky“ ÚSES je zvolen s ohledem na terminologii OPŽP, která jej používá na místo přesnějšího označení „skladebné části“ ÚSES). Cílem projektu je nejprve zpracování jednotného metodického rámce vymezování ÚSES a jeho následnou aplikací pak získání metodicky jednotného a správného vymezení hranic NR BK v detailu skladebných částí na celém území ČR s výjimkou území hlavního města Prahy (HLMP) (pozn. OPŽP neumožňuje financovat aktivity na území HLMP, skladebné části v Praze budou financovány z národních zdrojů) a L a R ÚSES na území CHKO, s výjimkou území CHKO Šumava, která patří kompetenčně ke Správě Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, a kde je L a R ÚSES již kvalitně zpracován.

První částí projektu bude vypracování **jednotné metodiky vymezování ÚSES**, která bude obsahovat metodické postupy pro vymezování všech úrovní ÚSES. Základními podklady pro metodiku budou stávající metodických postupy doplněné analýzou „Odborná východiska pro metodiku vymezování ÚSES“ (Ageris, 2010) a zkušenostmi získané z praxe, zejména z první etapy aktualizace NR ÚSES, zpracované firmou Ekotoxa s.r.o (2010). Metodika bude zároveň zohledňovat princip zajištění průchodnosti krajiny pro volně žijící živočichy a ochranu krajiny, stanovišť a populací před nadměrnou fragmentací. Materiál by zároveň měl ujednotit pojmosloví a tím vyřešit legislativní disproporci v prolínání jednotlivých úrovní ÚSES, vždy se musí jednat o komplexní **systém** a nelze vymezovat jednu vrstvu bez návaznosti na druhou, problémem však zůstává vymezování vložených R a L biocenter do NR BK (bez čehož není možné NR BK správně vymezit), neboť dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (ZOPK) jsou mimo velkoplošná zvláště chráněná území a vojenské újezdy k vymezení a hodnocení R ÚSES kompetentní KÚ, k L ÚSES, pak obce s rozšířenou působností. Metodika bude také obsahovat jednotné označování skladebných částí ÚSES všech úrovní a před uvedením do praxe bude podrobně **odborně oponována**. Samozřejmostí je předpoklad **spolupráce** zhotovitelů metodiky s AOPK ČR, MŽP, MMR, Českou komorou architektů, Ministerstvem zemědělství, autorizovanými projektanty, akademiky a dalšími odborníky.

Nad rámec tohoto projektu zajistí následně AOPK ČR vypracování **kompletní metodiky k realizaci ÚSES**.

Další částí projektu je **revize a aktualizace vymezení NR BK v detailu skladebných částí ÚSES**, tj. NR BK bude složen z plošně vymezených dílčích segmentů NR BK a vložených biocenter s přesností na hranice parcel pozemků katastru nemovitostí, příp. prostorové rozložení lesa, a bude mít definovány minimální prostorové a funkční parametry. **Ochranná zóna u NR BK již nebude vymezována**. Místo ochranné zóny bude provedeno vymezení biokoridoru stejným způsobem jako u R a L hierarchie ÚSES ve větších funkčních a prostorových parametrech tak, aby byla naplněna ekologicko stabilizační funkce NR BK a zároveň byly zahrnuty významné ekologické segmenty, které byly dosud součástí NR BK jen v rámci jeho ochranné zóny a podporovaly koridorový efekt NR BK.

Dále bude provedena podrobná revize schváleného vymezení skladebných částí ÚSES v ÚPD včetně návrhů řešení případných nesouladů, nesprávností a střetů se zájmy ochrany přírody a krajiny, aby mohla být umožněna budoucí realizace nefunkčních skladebných částí ÚSES, popř. posílení funkčnosti částečně funkčních skladebných částí ÚSES.

Výsledné vymezení projde **odbornou oponenturou** a bude uplatněno v rámci územně analytických podkladů, v územně plánovacích procesech, při přípravě projektů pro realizaci ÚSES, revitalizaci krajiny, při tvorbě lesních hospodářských plánů a lesních hospodářských osnov a aktualizacích plánů péče zvláště chráněných území apod.

Třetí částí projektu je **revize neaktuálního a doplnění chybějícího vymezení skladebných částí L a R ÚSES a vytvoření plánu ÚSES pro všechna území CHKO s výjimkou CHKO Šumava**. V rámci řešené studie dojde ke kompletní revizi dosud zpracovaných podkladů ÚSES.

Skladebné části ÚSES budou vymezeny především na základě přítomnosti přírodních **biotopů** s vyšší ekologickou stabilitou v krajině. Důraz bude kladen na zachování návaznosti mezi přírodními biotopy a na reprezentativnost propojení skladebných částí ÚSES všech hierarchických úrovní. Bude také zajištěna prostorová a funkční návaznost mezi jednotlivými hierarchickými úrovněmi ÚSES. Pro tyto účely budou využity výsledky mapování biotopů pro systémy Natura 2000 a Smaragd.

Výsledné návrhy plánů ÚSES budou použity jako výchozí koncepční podklad ÚSES pro rozhodování o daném území, aktualizace ZÚR, změny ÚPO a případné pozemkové úpravy. Kvalitní a přehledné vymezení NR ÚSES jednotné pro celou ČR a kvalitní, aktuální a jednotné zpracování L a R ÚSES v CHKO bude sloužit také **k přípravě projektů pro realizaci nefunkčních nebo posílení funkčnosti částečně funkčních skladebných částí ÚSES** tak, aby se zvýšila plocha ekologicky stabilních krajinných struktur a tím došlo k posílení ekologické stability krajiny. Po letech váhání se jedná o další, výrazný posun kupředu.

Postup prací

Závaznými podklady pro revizi a aktualizaci ÚSES budou kromě nové metodiky vymezování ÚSES také dosud zpracované dokumentace ÚSES, které si zhotovitel zajistí a následně doloží jako doplňující materiál (např. generely, plány, revize ÚSES apod.), dále proběhlé či probíhající pozemkové úpravy, ÚPD krajů i obcí (ZÚR, VÚC, ÚPO), územní rozhodnutí v místech, kde není dosud platný územní plán a bylo zde vydáno územní rozhodnutí týkající se ÚSES. Mezi další podklady budou patřit výstupy z VaV „Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných optimalizačních opatření“ (Anděl, Mináriková, Andreas, 2010), analýza „Odborná východiska pro metodiku vymezování ÚSES“ (Ageris, 2010), vypracovaná Aktualizace NR ÚSES (Ekotoxa, 2010) a koncepce ÚTP NR a R ÚSES (Bínová et al., 1996). Pro revizi L a R ÚSES v CHKO budou dalším podkladem koncepční vrstvy ÚSES, které mají k dispozici správy CHKO, ale které nejsou zapracovány ve schválených ÚPD. Při revizi L a R ÚSES bude rovněž prověřena a zajištěna provázanost skladebných částí ÚSES na hranicích území CHKO s okolními administrativními jednotkami. Při zpracování aktualizace NR BK budou do stávající sítě ÚSES v ojedinělých a odůvodněných případech zahrnuta kritická místa (Anděl, Mináriková, Andreas, 2010), která byla vymapována v rámci migračních koridorů a která vymezují existující střet s významnými migračními bariérami.

Revize podkladových dokumentací ÚSES

Zásadním krokem při vymezení skladebných částí ÚSES je zajištění a vyhodnocení vymezení ÚSES ve všech **dosud zpracovaných podkladech** – ÚPD, generely, plány a revize ÚSES, pozemkové úpravy apod. Součástí řešených studií bude přehled zpracovaných dokumentací ÚSES v zájmovém území se stručným komentářem a doložení podkladů (např. scan, *.shp, odkaz na webovou stránku) tak, aby pro každou skladebnou část byla k dispozici informace o jejím aktuálně schváleného vymezení v platné ÚPD. Především u ÚSES NR a R úrovně bude nezbytné vyhodnotit soulad s vymezením v ÚP a ZÚR, u L úrovně pak bude významné srovnání s vymezením v pozemkových úpravách. U revidovaného vymezení budou odborně zdůvodněny všechny změny oproti platnému vymezení v ÚPD obce či kraje tak, aby bylo možné následně projednat změny vymezení s obcemi a kraji a bylo možné zahájit přípravné práce na přípravě projektů pro realizaci konkrétních nefunkčních skladebných částí ÚSES či posílení funkčnosti částečně funkčních skladebných částí ÚSES.

Terénní šetření a fotodokumentace

Během studie budou prováděny **terénní průzkumy** za účelem prověření aktuálního stavu krajiny i jeho souladu s potenciálními ekosystémy, k identifikaci a ověření rizik včetně návrhu managementu a k samotnému prověření návrhu vymezení hranic. V rámci terénních šetření bude pořízena podrobná fotodokumentace a stručný záznam z průzkumu. Základní metodikou pro terénní průzkumy je metodika mapování biotopů.

Digitalizace hranic skladebných částí ÚSES dle mapových podkladů

Hranice všech skladebných částí ÚSES budou vymezovány přednostně **mimo stávající střety zájmů** resp. rozvojové plochy prioritně v detailu na hranice pozemků parcel. Pokud takovéto vymezení nebude možné, budou volena taková řešení, která umožní střety minimalizovat. V lesním porostu bude účelné využívat hranice lesních oddělení, jednotlivých porostů a porostních skupin příp. stabilizované lesní cesty a průseky. V případech, kdy nebude možné či vhodné využít parcelního členění (např. velké parcely apod.), budou hranice skladebných částí ÚSES určeny na základě existujících přirozených či antropogenních terénních hranic v krajině (např. vodní tok, hrana svahu, liniová zeleň, mez, různé komunikace) a hranic odlišného způsobu využití pozemků (lesní okraj, rozhraní louka – pole). V těchto případech budou pro upřesnění průběhu hranic skladebných částí ÚSES využita data z terénních šetření a ortofotomapy, ZM 1 : 10 000 (ZABAGED) či další doplňující mapové podklady.

Vektorová vrstva

Grafické vymezení jednotlivých skladebných částí ÚSES bude zpracováno **digitálně** v prostředí ESRI ArcGIS ve formátu *.shp včetně atributové tabulky. Výstupem bude bezešvá vektorová vrstva respektující všechny topologické zásady a pravidla.

Grafický výstup – Plán ÚSES

Mapovým výstupem bude **plán NR ÚSES** pro celé území ČR v měřítku 1:10 000, plán L a R ÚSES pro území CHKO v měřítku 1:5 000. Mapovým podkladem bude ZM 1:10 000 (ZABAGED), popř. ortofotomapa doplněná vrstevnicovým modelem terénu. Mapa bude mimo jiné obsahovat popis jednotlivých skladebných částí ÚSES, které budou graficky i barevně rozlišeny. Rozlišeny budou také funkční a nefunkční skladebné části. Plán ÚSES

bude vždy vyhotoven jak v digitální podobě ve formátu *.pdf a současně jako projekt v prostředí ArcGIS ve formátu *.mxd, tak i v barevné tištěné podobě.

Textová zpráva

Doprovodná textová zpráva bude obsahovat vymezení řešeného území, přehled dosud zpracovaných dokumentací ÚSES, dále proběhlé či probíhající pozemkové úpravy, analýzu vymezeného ÚSES v ÚPD. Dále zde budou podrobně uvedeny základní charakteristiky revidovaných i nově vymezených skladebných částí ÚSES (L, R, NR) včetně popisu provedených změn, problematických úseků a nefunkčních a částečně funkčních skladebných částí ÚSES, které by měly být v další fázi přednostně připraveny k realizaci. V případě BK bude textová zpráva vyhotovena pro každý jednotlivý BK, u L a R ÚSES bude zpracována vždy za území CHKO. U NR BK bude textová zpráva obsahovat mimo jiné analýzu aktuálního stavu krajiny, jeho soulad s potenciálními ekosystémy, dále stručný přehled a definice potenciálních ohrožení a rizik (začlenění výstupů z ÚPO, ZÚR) a návrh managementu atd.

Harmonogram prací bude záležet na termínech aktualizací ZÚR jednotlivých KÚ tak, aby mohlo být revidované koncepční vymezení ÚSES do těchto aktualizací postupně zapracováno. V případě revize ÚSES v CHKO bude zohledněn také stav současných dokumentací ÚSES a postup zpracování ÚPO na území CHKO.

Příprava informačního systému ÚSES

AOPK ČR byla pověřena MŽP vedením tzv. **Dokumentace přírody a krajiny**, jejímž účelem je shromažďovat, spravovat a aktualizovat vybraná data v oblasti ochrany přírody a krajiny. Pro správu a přístup k digitálním datům byl vytvořen a je veden Informační systém ochrany přírody (ISOP). V roce 2009 byla jako součást ISOP spuštěna aplikace **Digitální registr (DR) ÚSES**. Jeho základním účelem je sběr a správa dat ÚSES v působnosti AOPK ČR - lokální a regionální ÚSES na území CHKO. DR ÚSES slouží k ukládání datových sad v jednotné struktuře, jejich validaci (kontrola kvality) a zároveň i archivaci všech importovaných vrstev ÚSES. Aplikace ÚSES neslouží ke zveřejnění vymezení L a R ÚSES a přístup do ní, je pouze interní. Data jsou exportována a veřejně zpřístupněna pouze v rámci mapových služeb ISOP. Z probíhající diskuse nad zajištěním jednotné správy dat ÚSES a vytvořením ucelené ekologické sítě ÚSES pro celé území České republiky je však zřejmá poptávka po aplikaci, která umožní spravovat a prezentovat data širšímu okruhu uživatelů, než nabízí stávající aplikace DR ÚSES.

V současné době probíhá **příprava zadání IS ÚSES**, který bude sloužit ke shromažďování, správě a projekci dat všech úrovní ÚSES za celé území České republiky. Cílem IS ÚSES je vznik jednotného systému, který bude obsahovat jak aktuálně platné vymezení skladebných částí ÚSES všech hierarchických úrovní ze ZÚR, ÚP či výstupy z pozemkových úprav, tak zároveň kvalitní koncepční vymezení důležité pro rozhodování o daném území, pro následné aktualizace ZÚR a ÚPO či plánované pozemkové úpravy. Aplikace ÚSES bude představovat podpůrný nástroj pro potřeby orgánů státní správy, projektantů ÚSES, ÚPD a pozemkových úprav, vlastníků pozemků a dalších uživatelů při vymezování ÚSES. Stejně tak bude nezbytnou pro přípravu projektů k realizaci nefunkčních skladebných částí ÚSES a posílení funkčnosti částečně funkčních skladebných částí ÚSES. Rovněž také bude fungovat jako prostředek pro tvorbu a udržování jednotného, aktuálního a metodicky správného vymezování ÚSES.

Během přípravy zadání IS ÚSES se přesně definují požadavky, jakou funkci by měl IS ÚSES plnit, jaké datové sady bude obsahovat, jaká práva budou mít jednotliví uživatelé atd. Přitom bude kladen důraz na to, aby aplikace splňovala všechny faktické potřeby v oblasti ÚSES, aniž by došlo k překročení technických možností (finančních nákladů). Bude rovněž nutné učinit dohodu s příslušnými orgány na jednotné správě a sdílení dat.

Závěr

V minulosti se v problematice hodnocení, vymezování a realizace ÚSES podařilo díky některým osvědčeným projektantům či úředníkům učinit řadu pozitivních kroků, ale jednalo se spíše o ojedinělejší aktivity. Po dlouhou dobu zde převládalo jakési „bezvládí“ a přešlapování na místě s opakovaným komentováním neutěšeného stavu. Je třeba si uvědomit, že jsme v této problematice všichni na jedné lodi, ať již jde o pracovníky orgánů ochrany přírody, územního plánování, autorizované projektanty, územní plánovače, odborníky a další. Díky výrazně lepší spolupráci mezi jednotlivými subjekty včetně konstruktivního přístupu mnoha zainteresovaných odborníků a organizací se daří úspěšně řešit mnoho koncepčních i konkrétních akcí.

Projekty jako aktualizace NR ÚSES a L a R ÚSES v CHKO, realizační projekty, příprava nového IS ÚSES a metodik vymezování a realizace ÚSES (v řadě případů je tyto akce možné realizovat díky financím z OPŽP), společně s aktivitami správ národních parků, mnoha KÚ, obcí s rozšířenou působností a v neposlední řadě také společně s činností MMR, MŽP a AOPK ČR včetně správ CHKO v oblasti ÚSES, představují v poslední době přes všechny nejasnosti, komplikace a problémy mílové kroky kupředu. K výročí 20 let platnosti ZOPK existuje reálná naděje, že ÚSES se po mnoha letech znovu ubírá správným směrem a daří se řešit mnoho pozitivního tak, aby mohl nejen na papíře, ale i v reálu, opravdu výrazně přispívat ke zvyšování ekologické stability krajiny a mohl tak plnit všechny své funkce. Zaslouží si to.